asoslab berdi. Mashhur etimolog Muhammad Hasandust o‘zining “Fors tilining etimologik lug‘ati”da aynan V.Henning tadqiqotiga tayanib, masalaga oydinlik kiritadi: “Ammo Henning (1958, 425-bet) shunday fikrdaki, bu so‘zning [g‘arbiy] forscha shakli Beruniy [nisbasi]ni bera olmas edi va u [buning uchun] xorazmiycha shaklni taklif qiladi...”.[1] Haqiqatan, V.B.Henning “Eronshunoslik bo‘yicha qo‘llan-ma” (Handbuch der Orientalistik) to‘plamidagi “O‘rta eroniy tillar” (Mitteliranisch) fundamental tadqi-qotida isbotlashicha, g‘arbiy eroniy tildagi *bīrūn* so‘zining fonetik rivojlanishi *Al-Beruniy* shaklini keltirib chiqara olmas edi. Bu nisba faqat sharqiy eroniy guruhga mansub xorazmiy tilidagi maxsus shakldan (*Anbīrang* yoki unga yaqin dialektal variantdan) kelib chiqqan.[2]

Xulosa. Shunday qilib, Al-Beruniy nisbasi garchi zohiran forscha *tashqari* ma’nosidagi *berun* so‘-ziga o‘xshasa-da, etimologik jihatdan xorazmiy tilining ijtimoiy-geografik terminologiyasiga mansubdir. U poytaxt (Kot) shahrining asl (ichkari) aholisidan emas, balki uning tashqarisidan chiqqan shaxs ijtimoiy maqomini anglatgan. V.B.Henning kabi zamonaviy tilshunoslarning xulosalari E.Zaxauning dastlabki intuitiv yondashuvini (ya’ni, nisbani Xorazm shevasiga bog‘lashini) qat’iy ilmiy dalillar bilan tasdiqlaydi.

Abu Rayhon Beruniyning ismi va ilmiy merosiga oid bahslarda nufuzli va hal qiluvchi fikrlardan biri mashhur “Lug‘atnoma” muallifi, alloma Ali Akbar Dehxudoga tegishlidir. Uning “Mashhur Eron dahosi Abu Rayhon Beruniy tarjimai holi” (Tehron, 1945/1973) nomli tadqiqoti[37] biz o‘rganayotgan E. Zaxau tarjimasidagi ikki muhim jihatni –onomastik aniqlik va ilmiy terminlar talqinini baholashda muhim vazifani o‘taydi. Dehxudo o‘zining chuqur filologik tahlilida Yevropa sharqshunoslari (xususan, M.De Slan) ilgari surgan Sinddagi Bayrun shahri versiyasini qat’iy rad etgan. U masalaga sof leksikografik yondashadi: “Agar bu nisba Sind shahridan olinganda edi, arab tili morfologiyasi qoidalariga ko‘ra u Bayruniy (Bayrūnī) shaklini olgan bo‘lardi. Lekin tarixiy manbalarda va jonli tilda Beruniy (Bīrūnī) shakli iste’moldadir. Fors tilidagi “vov” va “yo” harflarining cho‘ziq talaffuzi (majhul) bu so‘zning o‘zagi aynan *Bīrūn* (tashqari) ekanini ko‘rsatadi”.[7] Bu tahlil shunisi bilan muhimki, u E.Zaxauning 1879-yilgi tarjimada alloma ismini Albêrûnî (cho‘ziq unlilar bilan) deb transliteratsiya qilgani naqadar to‘g‘ri va ilmiy asoslangan qaror bo‘lganini isbotlaydi. Demak, Zaxau G‘arbda tarqalgan xato fikrlarga ergashmay, Sharq filologik an’anasiga sodiq qolgan.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

(1). Sachau C. Eduard. The Chronology of Ancient Nations. London, W.H. Allen & Co., 1879.

(2). Sachau E. (ed.). Chronologie orientalischer Völker von Albêrûnî. Leipzig, F.A.Brockhaus, 1878 (Reprint 1923). ,(3). al-Samʿānī, ʿAbd al-Karīm b. Muḥammad. Kitāb al-Ansāb. Leiden, Brill, 1912.

(4). Hasan-dūst, M. Farhang-i rīshe-shinākhtī-yi zabān-i Fārsī. Tehrān, Farhangistān-i Zabān va Adab-i Fārsī, 2014.

(5). Henning W.B. “Mitteliranisch”. In: Handbuch der Orientalistik. Leiden-Köln, E.J.Brill, 1958.

(6). Деххудо Али Акбар. Шарҳ-и ҳол-и нобиға-йи шаҳир-и Эрон Абу Райҳон Муҳаммад ибн Аҳмад Хоразмий Беруний. Техрон, 1973.

(7). Chabbi Ali. Zindaginomai Beruniy. Tehron, Vazirligi farhang va honar, 1973.

(8). Azkoi Parviz (tarjimon). Zindaginomai Beruniy. Tehron, 1973.

(9). De Slane M. Ibn Khallikan’s Biographical Dictionary. Paris, XIX asr.

Ibragimova Shabnam Aybek qizi (Urganch davlat Tibbiyot instituti ingliz tili o‘qituvchisi, Urgancha davlat universiteti mustaqil izlanuvchisi; phoebeshabnam@gmail.com)

INGLIZ VA O‘ZBEK TILLARIDA E’TIQOD MAZMUNLI MAQOL VA MATALLARNING LINGVOKULTUROLOGIK XUSUSIYATLARI

Annotatsiya. *Mazkur maqolada ingliz va o‘zbek tillaridagi e’tiqod mazmunli maqol va matallarning lingvokulturologik xususiyatlari qiyosiy jihatdan tahlil qilinadi. Tadqiqotning asosiy maqsadi ikki til paremiologik fondida uchraydigan e’tiqodga oid birliklarning milliy-madaniy mazmunini, xalq dunyoqarashi, axloqiy qadriyatlari, mental xususiyatlari va til vositalari orqali ifodalanish usullarini aniqlashdan iborat. Maqol va matallar xalqning tarixiy tajribasi, ma’naviy merosi va hayot haqidagi umumlashgan qa-*

[1] Hasan-dūst M. Farhang-i rīshe-shinākhtī-yi zabān-i Fārsī (Etymological Dictionary of Persian Language). Vol. 1. Tehrān: Farhangistān-i Zabān va Adab-i Fārsī, 2014, p. 566.

[2] Henning W.B. “Mitteliranisch”. In: Handbuch der Orientalistik. Abt. 1, Bd. IV, Abschn. 1: Linguistik. Leiden-Köln: E.J. Brill, 1958, p. 425.

[3] Деххудо Али Акбар. Шарҳ-и ҳол-и нобиға-йи шаҳир-и Эрон Абу Райҳон Муҳаммад ибн Аҳмад Хоразмий Беруний. Техрон, Китобхона-йи Таҳурий, 1352 (1973), 86 с.

rashlarini o'zida mujassam etuvchi eng muhim til birliklaridan biridir. E'tiqod mazmunli paremiyalar esa insonning ichki ishonchi, sabr, tavakkal, niyat, halollik, umid, qanoat, axloqiy poklik va ruhiy tayanchga munosabatini aks ettiradi.

Tadqiqotda qiyosiy-tipologik, deskriptiv, lingvokulturologik, semantik va kontekstual tahlil metodlaridan foydalanildi. Tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, ingliz va o'zbek tillaridagi e'tiqod mazmunli maqol va matallarda bir qator universal g'oyalar – sabr, umid, halollik, yaxshi niyat, poklik, rostgo'ylik va insoniy mehr kabi tushunchalar umumiy mazmuniy markazni tashkil etadi.

Tadqiqot xulosalariga ko'ra, e'tiqod mazmunli maqol va matallar nafaqat tilning obrazli qatlamiga mansub birliklar, balki xalqning lingvokulturologik kodini saqlovchi va uzatuvchi vositalar sifatida ham muhim ahamiyat kasb etadi. Mazkur maqola qiyosiy tilshunoslik, paremiologiya, lingvokulturologiya va tarjimashunoslik sohalari uchun nazariy hamda amaliy ahamiyatga ega

Kalit so'zlar: *paremiologik birlik, maqol, matal, e'tiqod, lingvokulturologiya, ingliz tili, o'zbek tili, milliy mentalitet, qiyosiy tahlil, madaniy kod.*

Ибрагимова Шабнам Айбек кизи (Преподаватель английского языка Ургенчского государственного медицинского института, независимый соискатель Ургенчского государственного университета; phoebeshabnam@gmail.com)

ЛИНГВОКУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ПОСЛОВИЦ И ПОГОВОРОК С СОДЕРЖАНИЕМ ВЕРЫ В АНГЛИЙСКОМ И УЗБЕКСКОМ ЯЗЫКАХ

Аннотация. *В данной статье проводится сравнительный лингвокультурологический анализ пословиц и поговорок английского и узбекского языков, содержащих концепт веры. Основная цель исследования заключается в выявлении национально-культурного содержания паремиологических единиц, связанных с верой, в фондах двух языков, а также в определении способов отражения мировоззрения народа, его нравственных ценностей, ментальных особенностей и их языковой репрезентации. Пословицы и поговорки являются одними из важнейших языковых единиц, в которых воплощены исторический опыт народа, его духовное наследие и обобщённые представления о жизни. Паремии с семантикой веры отражают отношение человека к внутреннему убеждению, терпению, упованию, намерению, честности, надежде, довольству, нравственной чистоте и духовной опоре.*

В исследовании использованы сравнительно-типологический, дескриптивный, лингвокультурологический, семантический и контекстуальный методы анализа. Результаты исследования показывают, что в английских и узбекских пословицах и поговорках, содержащих концепт веры, ряд универсальных идей – терпение, надежда, честность, добрые намерения, чистота, правдивость и человеческая доброта – образуют общий смысловой центр.

Согласно выводам исследования, пословицы и поговорки с семантикой веры являются не только единицами образного слоя языка, но и важными средствами сохранения и передачи лингвокультурного кода народа. Данная статья имеет теоретическое и практическое значение для сравнительного языкознания, паремиологии, лингвокультурологии и переводоведения.

Ключевые слова: *паремиологическая единица, пословица, поговорка, вера, лингвокультурология, английский язык, узбекский язык, национальный менталитет, сравнительный анализ, культурный код.*

Ibragimova Shabnam Aybek qizi (Independent researcher at Urgench State University; phoebeshabnam@gmail.com)

LINGUOCULTURAL FEATURES OF BELIEF-RELATED PROVERBS AND SAYINGS IN ENGLISH AND UZBEK

Annotation. *This article comparatively examines the linguocultural features of belief-related proverbs and sayings in English and Uzbek. The main aim of the study is to identify the national-cultural meanings, worldview patterns, moral values, mental characteristics, and linguistic means reflected in belief-related paremiological units found in the two languages. Proverbs and sayings are among the most important linguistic units that embody the historical experience, spiritual heritage, and generalized life wisdom of a people.*

The research applies comparative-typological, descriptive, linguocultural, semantic, and con-textual methods of analysis. The findings reveal that English and Uzbek belief-related proverbs share a number of universal ideas, such as patience, hope, honesty, goodwill, purity, truthfulness, and human kindness.

The study concludes that belief-related proverbs and sayings are not only figurative units of language, but also important carriers of a people's linguocultural code. The article may contribute

theoretically and practically to comparative linguistics, paremiology, linguoculturology, and translation studies.

Keywords: *paremiological unit, proverb, saying, belief, linguoculturology, English, Uzbek, na-tional mentality, comparative analysis, cultural code.*

Kirish. Har bir xalqning tili uning tarixiy xotirasi, turmush tarzi, ma'naviy olami va milliy ongini o'zida saqlovchi noyob ijtimoiy-madaniy hodisadir. Tilning aynan paremiologik qatlami – maqollar, matallar, hikmatli iboralar va aforistik ifodalar – xalq hayoti davomida to'plangan kuzatuvlar, axloqiy me'yorlar, maishiy tajriba, estetik did va dunyoqarashning ixcham shakldagi ifodasidir. Shuning uchun maqol va matallar nafaqat til birligi, balki madaniy xotira, xalq falsafasi va kollektiv tafakkur mahsuli sifa-tida ham katta ilmiy qimmatga ega.

Lingvokulturologiya til va madaniyat o'rtasidagi uzviy aloqani o'rganuvchi fan sohasi sifatida til birliklarida aks etgan madaniy kodlar, qadriyatlar tizimi, mental xususiyatlar va milliy tafakkur shakllarini tadqiq etadi. Paremiologik birliklar esa lingvokulturologik tahlil uchun, ayniqsa, qulay material hisoblanadi, chunki ular xalq dunyoqarashini barqaror, siqiq va ramziy shaklda ifodalaydi.

Mazkur tadqiqotning maqsadi ingliz va o'zbek tillaridagi e'tiqod mazmunli maqol va matallarning lingvokulturologik xususiyatlarini qiyosiy tahlil qilishdan iborat. Ushbu maqsadni amalga oshirish uchun quyidagi vazifalar belgilandi:

•e'tiqod mazmunli maqol va matallar tushunchasini aniqlashtirish;
•ularning lingvokulturologik tabiatini yoritish;
•ingliz va o'zbek paremiologik fondidan tegishli misollarni tanlab tahlil qilish;
•ularda aks etgan milliy-madaniy kodlar va qadriyatlarni aniqlash;
•universal va milliy jihatlarni qiyosiy tavsiflash.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili. E'tiqod mazmunli paremiologik birliklarni o'rganish ko'plab olimlar tomonidan turli nazariy yondashuvlar asosida tadqiq etilgan. Jumladan, Wolfgang Mieder maqollarni xalq donishmandligining eng muhim shakli sifatida baholab, ularning ijtimoiy va madaniy funksiyalarini keng yoritadi. U maqollarni kollektiv tajriba va qadriyatlar ifodasi sifatida talqin qiladi.

Paremiologiyaning klassik asoslari Archer Taylor tomonidan ishlab chiqilgan bo'lib, u maqollarning kelib chiqishi, struktura va funksional xususiyatlarini tizimli ravishda o'rganadi. Shuningdek, Alan Dundes maqollarning struktur modelini tahlil qilib, ularni formulaviy birliklar sifatida izohlaydi.

Lingvokulturologik yondashuv V.A.Maslova va V.N.Teliya ishlarida keng yoritilgan bo'lib, ular til birliklarida aks etgan madaniy kodlar va milliy tafakkurni tahlil qilishga urg'u beradi. Mazkur yondashuv sizning tadqiqotingiz uchun asosiy nazariy platforma hisoblanadi.

O'zbek tilshunosligida Shavkat Rahmatullayev, N.Mahmudov va Shavkat Safarov asarlarida til va madaniyat o'rtasidagi bog'liqlik, frazeologik birliklarning semantik va pragmatik xususiyatlari o'rganilgan. Murod Jo'rayev esa o'zbek xalq maqollarining poetik va obrazli tabiatini chuqur tahlil qiladi. Tarjimashunoslik nuqtayi nazaridan S.Vlaxov va S.Florin tomonidan ishlab chiqilgan "tarjima qilib bo'lmaydigan birliklar" nazariyasi paremiologik birliklarni boshqa tilga o'tkazishda madaniy moslik muhimligini ko'rsatadi

Tadqiqot metodologiyasi. Mazkur maqolada ingliz va o'zbek tillaridagi e'tiqod mazmunli maqol va matallar material sifatida tanlab olindi. Saralash mezonlari sifatida quyidagi semantik maydonlar asos qilib olindi: sabr, umid, niyat, poklik, halollik, rostgo'ylik, qanoat, mehr, kamtarlik, vijdon, tavakkal, ichki ishonch va ma'naviy barqarorlik. Tahlil davomida diniy terminlardan to'g'ridan to'g'ri foydalanmagan, ammo e'tiqod mazmunini saqlab qolgan birliklarga alohida e'tibor qaratildi.

Metodologik jihatdan deskriptiv metod birliklarning umumiy tavsifini berish uchun, qiyosiy-tipologik metod ikki tildagi o'xshash va farqli jihatlarni aniqlash uchun, semantik tahlil ularning ma'no qatlamlarini ochish uchun, lingvokulturologik yondashuv esa milliy-madaniy kodlarni sharhlash uchun qo'llanildi. Kontekstual tahlil yordamida ayrim paremiyalarning ichki obrazlari va baholash xususiyatlari yoritildi.

Ingliz va o'zbek tillarida e'tiqod mazmunli maqol va matallarning lingvokulturologik xususiyatlari. Universal axloqiy qadriyatlarning ifodalanishi ingliz va o'zbek tillaridagi e'tiqod mazmunli maqol va matallarda bir qator universal insoniy qadriyatlar aks etadi. Masalan, ingliz tilidagi Patience brings peace, Honesty builds trust, Hope lights the way kabi birliklarda sabr, salollik va umidning ijobiy natija keltiruvchi kuch sifatida talqini kuzatiladi. O'zbek tilida esa Sabr g'alaba keltiradi, Halollik ishonch tug'diradi, Umid so'nmaydi, Yaxshi niyat yo'l ochar kabi maqol va matallarda ayni mazmun xalqona va obrazli shaklda ifodalanadi.

Bu o‘xshashliklar shuni ko‘rsatadiki, e’tiqod mazmunli paremiyalar insoniyatning umumiy axloqiy tajribasini aks ettiradi. Biroq ularning lingvistik ifodalanishi va obrazlar tizimida har bir xalqning madaniy o‘ziga xosligi yashiringan bo‘ladi.

O‘zbek maqol va matallarida ma’naviy poklik va niyat tushunchasi. O‘zbek lingvokulturasida niyat, ko‘ngil, dil, vijdon, poklik, oqibat va baraka tushunchalari juda muhim madaniy ahamiyatga ega. E’tiqod mazmunli maqol va matallarda bu tushunchalar insonning ichki olami, uning axloqiy tozaligi va hayotiy yo‘nalishi bilan uzviy bog‘lanadi. Masalan:

O‘zbek tilida
Niyat pok bo‘lsa, yo‘l ochiladi.
Ko‘ngli oqning yo‘li oq.
Pok niyat baraka keltiradi.
Dil pok bo‘lsa, amal ham pok bo‘ladi.
Vijdon tinchligi boylikdir.

Ushbu birliklarda “niyat” va “ko‘ngil” oddiy psixologik holat emas, balki insonning ma’naviy mezoni sifatida baholanadi. “Yo‘l ochilishi”, “baraka kelishi”, “yo‘lning oq bo‘lishi” kabi obrazlar esa ichki poklikning tashqi hayotga ijobiy ta’sirini ifodalaydi.

Ingliz lingvokulturasida e’tiqod mazmunli maqol va matallarda ichki ishonch, ko‘pincha, individual intizom, ehtiyotkorlik, halol harakat va amaliy natija bilan bog‘lanadi. Bu esa ingliz xalqining pragmatik tafakkuri va shaxsiy mas’uliyatga tayanadigan madaniy an’analari bilan izohlanadi. Masalan:

Ingliz tilida
Honesty builds trust.
A clean conscience sleeps well.
Patience wins.
Kindness opens doors.
Truth fears nothing.
Pride shuts doors, patience opens them.

Bu birliklarda axloqiy fazilat shaxsning ichki sifati sifatida emas, balki uning amaliy hayotida natija beruvchi omil sifatida tasvirlanadi. *Halollik* ishonchni shakllantiradi, *sabr* muvaffaqiyatga olib boradi, *mehr* imkoniyatlarni ochadi, *pok vijdon* esa ruhiy tinchlik beradi. Demak, ingliz paremiyalarida e’tiqod mazmuni ko‘proq *“fazilat → hayotiy natija”* modelida ko‘rinadi.

Lingvokulturologik jihatdan bu birliklarda *“door”, “path”, “light”, “sleep”, “goal”* kabi obrazlar faol uchraydi. Ular insonning kundalik hayoti va amaliy harakati bilan bog‘liq bo‘lib, ichki sifatlarning tashqi oqibatini aniq ko‘rsatadi. Bu, o‘z navbatida, ingliz xalqining hayotga nisbatan realistik va natijaga yo‘naltirilgan munosabatini ifodalaydi. *Sabr konsepti va uning madaniy talqini.* Sabr e’tiqod mazmunli maqol va matallarning markaziy konseptlaridan biridir. Har ikki tilda ham sabr ijobiy qadriyat sifatida baholanadi. Biroq uning madaniy talqinida ayrim farqlar mavjud. O‘zbek tilida sabr (patience) ko‘proq ma’naviy chidam, bardosh, taqdir sinovlariga dosh berish va shoshqaloqlikdan tiyilish bilan bog‘lanadi:

Kim *sabr* qilsa, murodiga yetadi.

Sabr meva beradi.

Sabr tagi sariq oltin.

Shoshgan yutqazar, *sabr* qilgan yutar.

Bu birliklarda sabr faqat vaqt o‘tishini kutish emas, balki ma’naviy pishiq va bardoshli bo‘lishning belgisi sifatida talqin qilinadi. “Sariq oltin” obrazi sabrning yuksak qadrini bildiradi. Ingliz tilida esa sabr ko‘proq maqsadga erishish, xatodan qochish va ichki barqarorlikni saqlash bilan bog‘lanadi:

Patience wins.

He who is *patient* will reach his goal.

Where there is *patience,* there is peace.

Haste brings loss, *patience* brings reward.

Bu misollarda sabr ko‘proq pragmatik natija, muvaffaqiyat va ruhiy tinchlik manbai sifatida tasvirlanadi. Demak, o‘zbek tilida sabrning ma’naviy-falsafiy qirrasi kuchli bo‘lsa, ingliz tilida uning amaliy va individual qirrasi ustunroq.

Ingliz tilida	*O‘zbek tilida*
Hope never dies.	Umid so‘nmaydi.
Hope lights the way.	Umid bor joyda yo‘l topiladi.
Where there is faith, there is hope.	Kim umidini uzmasa, manzil topar.

O‘zbek tilida “yo‘l topish”, “manzil topish” obrazlari umidning hayotiy yo‘nalish beruvchi kuch ekanini ko‘rsatadi. Ingliz tilida esa “light” va “way” obrazlari ko‘proq ichki nur va yo‘naltiruvchi quvvat sifatida ishlatiladi. Ikkala holatda ham umid insonning ruhiy barqarorligini saqlovchi kuch sifatida talqin qilinadi.

Ingliz paremiologiyasidagi madaniy kodlar. Ingliz e’tiqod mazmunli maqol va matallarida ham bir qator madaniy kodlar kuzatiladi: *Door kodi.* Door, ko‘pincha, imkoniyat, kirish, qabul qilinish yoki rad etilish timsoli sifatida ishlatiladi. “Kindness opens doors”, “Pride shuts doors” kabi birliklarda bu aniq ko‘rinadi. *Path/way kodi.* Yo‘l obrazi ingliz tilida ham mavjud bo‘lib, to‘g‘ri yo‘nalish, maqsadga intilish va hayotiy tanlovni bildiradi. “Hope lights the way”, “A pure heart finds a clear path” kabi misollar bunga dalildir.

O‘zbek maqol va matallarida jamoaviylik, ichki poklik, ma’naviy fayz, niyatning tozaligi, sabr-toqat va oqibat kabi tushunchalar xalqona, obrazli, ko‘pincha, tarbiyaviy ruhda ifodalanadi. Ular ko‘proq insonning ichki dunyosini va uning jamiyat bilan uyg‘un yashashini ko‘rsatadi.

Ingliz paremiologiyasida esa axloqiy fazilatning individual natijasi, shaxsiy mas’uliyat, pragmatik xulosa va ehtiyotkorlik ko‘proq aks etadi. U yerda ichki sifat, ko‘pincha, hayotiy muvaffaqiyat, ruhiy osoyishtalik yoki ijtimoiy qabul qilinish bilan bog‘lanadi.

Demak, universal g‘oyalar bir xil bo‘lsa-da, ularning madaniy talqini va obrazli ifodasi har bir xalqning mentaliteti bilan belgilanadi.

Tahlil va natijalar. Birinchidan, ingliz va o‘zbek tillaridagi e’tiqod mazmunli maqol va matallar insoniyatga xos universal axloqiy qadriyatlarni aks ettiradi. Ikkinchidan, o‘zbek paremiologiyasida e’tiqod mazmuni ko‘proq ichki poklik, yaxshi niyat, baraka, sabr-toqat va jamoaviy axloq bilan bog‘lanadi. Uchinchidan, ingliz paremiologiyasida e’tiqod mazmuni individual mas’uliyat, pragmatik natija, ehtiyotkorlik va shaxsiy intizom bilan ko‘proq uyg‘unlashadi. To‘rtinchidan, maqol va matallarda qo‘llanilgan obrazlar tizimi – yo‘l, baraka, oq rang, door, light, path, conscience – xalqning lingvokulturologik kodlarini namoyon etadi.

Xulosa va takliflar. Ingliz va o‘zbek tillarida e’tiqod mazmunli maqol va matallarning lingvokulturologik xususiyatlarini qiyosiy o‘rganish shuni ko‘rsatadiki, mazkur birliklar xalqning ma’naviy hayoti, axloqiy me’yorlari va dunyoqarashining siqiq, obrazli hamda barqaror shakldagi ifodasidir.

O‘zbek maqol va matallarida ko‘ngil, niyat, baraka, yo‘l, oq rang, sabr va oqibat kabi madaniy kodlar xalqning ma’naviy-axloqiy dunyosini yoritadi. Ingliz paremiologiyasida esa door, path, light, conscience kabi obrazlar orqali e’tiqod mazmuni individual tajriba, amaliy xulosa va axloqiy intizom bilan bog‘lanadi.

Demak, e’tiqod mazmunli maqol va matallar til va madaniyatning uzviy bog‘liqligini ochib beruvchi muhim material bo‘lib, ularni lingvokulturologik nuqtayi nazardan o‘rganish qiyosiy tilshunoslik, madaniyatshunoslik va tarjimashunoslik uchun katta nazariy ahamiyatga ega. Kelgusida ushbu birliklarni konseptual, pragmatik va kognitiv nuqtayi nazardan yanada chuqurroq tahlil qilish maqsadga muvofiqdir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

[1]. Mieder W. Proverbs: A Handbook. Westport: Greenwood Press, 2004.
[2]. Norrick N.R. How Proverbs Mean: Semantic Studies in English Proverbs. Berlin, Mouton, 1985.
[3]. Taylor A. The Proverb. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1931.
[4]. Dundes A. “On the Structure of the Proverb”. Proverbium, 1964.
[5]. Permyakov G.L. From Proverb to Folk-Tale: Notes on the General Theory of Cliché. Moscow, 1979.
[6]. Kunin A.V. English Phraseology. Moscow, Higher School, 1984.
[7]. Rahmatullayev Sh. O‘zbek tilining izohli frazeologik lug‘ati. Toshkent, 1992.
[8]. Mahmudov N. Til va madaniyat. Toshkent, “Ma’naviyat”, 2004.
[9]. Safarov Sh. Pragmatik tilshunoslik. Toshkent, 2008.
[10]. Jo‘rayev M. O‘zbek xalq maqollari poetikasi. Toshkent, 2005.
[11]. Maslova V.A. Lingvokulturologiya. Moscow, 2001.
[12]. Teliya V.N. Russian Phraseology: Semantic, Pragmatic and Linguocultural Aspects. Moscow, 1996.
[13]. Krikmann A. Proverbs and Language. Tallinn, 1997.
[14]. Baranov A., Dobrovolskiy D. Aspects of Phraseology Theory. Moscow, 1996.